

per se debentur decimæ, ut infra ostendemus, et ita solum fideles sic subjecti illas debent. Inter hos vero extenditur regula ad omnes, sive pauperes sint, sive divites, sive nobiles, sive principes et reges. Et ratio est, quia præceptum de se universale est, et generalibus verbis propositum, ut patet ex citatis juribus, et ex communi forma ecclesiasticorum præceptorum universali Ecclesiæ traditione recepta, et alioquin in his omnibus est capacitas hujus obligationis, quia sunt fideles baptizati, subditique pastoribus Ecclesiæ, et invenitur etiam in eis fundamentum obligationis; nam omnes fruuntur opera et labore ministrorum Ecclesiæ; ergo par est ut omnes ad eorum sustentationem concurrant; ergo omnes obligantur ad solutionem decimarum, quæ ad hunc finem proxime ac præcipue ordinantur.

14. *An inhumanum sit obligari pauperes ad decimas.* — *Sitne convenientis quod reges obligentur.* — Circa utramque vero partem occurrit difficultas, et primo circa ampliacionem: primo, ex parte pauperum; videtur enim inhumanum pauperes ad solvendas decimas obligare, cum innumeri sint, qui vix possint seipsum suamque familiam alere. Item, quia ipsæmet decimæ exiguntur ad pauperum sustentationem, ut supra visum est; quomodo ergo ab ipsismet pauperibus extorqueri possunt? Secundo, ex parte divitum, quia si omnes omnino fideles, quibus Ecclesia spiritualia ministrat, tenerentur, per se loquendo, et ex vi juris, decimas omnium suorum reddituum, et lucrorum reddere, obligarentur omnes reges et principes, Ecclesiæ decimam partem omnium suorum reddituum, tributorum, ac fructuum, vel honorum, undecumque sibi quotannis provenientium, Ecclesiæ reddere; similiter omnes mercatores decimam partem omnium quæ lucrantur, et sic de aliis; hoc autem incredibile est, alias immensæ essent Ecclesiæ opes.

15. *Teneri pauperes ad decimas.* — Ad primam difficultatem, Doctores simpliciter docent pauperes obligari ad decimas solvendas. Ita D. Thomas, dicta quæst. 87, art. 4, et ibi Sot., et alii; Alens., 3 p., q. 51, memb. 7, art. 4; et Silvest., Angel. et alii Summistæ; Rebuffus, dicto tract., q. 3, num. 14, cum Panor. et aliis, in capit. *Cum homines*, de Decimis; Hostiens., in Sum., § de Decim. Ratio vero, præter supra tactam, addi potest ex Alense, quia pauperes non eximuntur a tributis regis solvendis; ergo nec eximi debent

a solutione decimarum. D. Thomas aliam rationem indicat, quia pauperibus fidelibus subveniendum est per dispensationem Ecclesiæ et ministrorum ejus, et ideo non oportet ut ipsi a solutione decimarum seipsum eximant; oportet enim, ut solvendo decimas, Deum colant, et subjectionem Ecclesiæ recognoscant; quod si alias indignerint, melius illis per Ecclesiam subvenietur, quam si ipsi suam partem decimarum præoccupent; imo addit Alensis promissionem esse Dei, ut qui fideliter decimas solverit, penuriam non sentiat, per Malach., cap. 3, dicentem: *Inferte omnes decimam*, etc., et probate me super hoc, dicit Dominus, etc. Juxta quam promissionem, dixit etiam Augustinus: *Majores nostri ideo omnibus copiis abundabant, quia Deo decimas dabant*, etc., libr. Quinquaginta homil., in 48, et similia habet serm. 219 de Tempore, et refertur 16, q. 7, cap. *Majores*.

16. *De quibus pauperibus sententia communis intelligenda.* — Verumtamen quod ad promissionem attinet, existimo illam, quatenus erat de temporali abundantia, vel extendendam non esse ad legem gratiæ, vel non esse absolutam, sed sub conditione, si ad spiritualem fructum fuerit conveniens. Unde licet verum sit quod Augustinus refert, non oportet ut ex rigorosa promissione id fieri soleat, sed ex ordinatissima providentia Dei. Quod vero spectat ad pauperum obligationem, licet doctrina communis vera simpliciter sit, intelligenda videtur de his pauperibus, qui, licet tenuissimos proventus aut lucra habeant, nihilominus habent necessaria ad congruam sustentationem personæ et familiæ, etiamsi decimas solvant. Nec enim verisimile est ut Ecclesia velit cum tanto rigore obligare pauperes ad decimas solvendas, ut etiam ex rebus sibi moraliter necessariis illasolvere teneantur, et postea mendicando illas postulare. Præsertim hoc tempore, quando pars illa ecclesiasticorum reddituum, quæ pauperibus destinata erat, disparuit, vel cum aliis confusa est, et subventio pauperum ex arbitrio clericorum pendet.

17. *Aliqui præcedentem doctrinam impugnant.* — *Qui in necessitate extrema aliena consumit, non tenetur postea restituere.* — Hæc declaratio et moderatio fuit antiqui cujusdam Doctoris Canonistæ, ut Innocentius refert in cap. *Licet*, de Censibus, quam ipse non videtur improbare. Panormit. autem, cum Joanne Andr. et aliis, eam non probat. Primo, quia decimæ debentur ex justitia, cap. *Parochianos*, de Decimis; sed propter inopiam non potest

committi injustitia; ergo. Confirmatur, quia decimæ sunt ipsius Ecclesiæ ex reservatione divina, cap. *Tua*, de Decimis; ergo non possunt a quoquam detineri, etiamsi pauper sit, nisi fortasse in casu extremæ necessitatis, in quo omnia sunt communia. Et ita solum illum casum excipiendum esse, tenet in specie Rebuff. supra; imo addit etiam in illo casu debere pauperem habere propositum reddendi, si venerit ad pinguiorem fortunam, et in confessione id aperire ac promittere. Sed hoc ultimum est plane falsum, nam qui in casu extremæ necessitatis accipit alienum, et illud consumit, postea non tenetur aliquid restituere, quia nec ratione acceptionis, quæ justa fuit, nec ratione rei acceptæ, quæ consumpta jam est; ergo a fortiori in præsentem; item quia tunc non consumitur res ut aliena, sed ut propria. At vero extra casum extremæ necessitatis pium, ac probabile est quod dicti auctores asserunt, pauperem debere suam necessitatem Ecclesiæ ostendere, id est, pastoribus Ecclesiæ eam comprobare, et tunc ipsi pastores tenentur decimam remittere; non tamen posse pauperem sua auctoritate eam retinere. Quod maxime probabile est, si sententia illa vera est, quæ affirmat decimas esse sub dominio Ecclesiæ, etiam antequam solvantur, quam postea discutiemus: illa tamen supposita, est consecutio valde apparens, quia nemo potest accipere alienum in gravi necessitate auctoritate sua, sed debet a domino postulare. Item, oeconomicus non potest consumere sua auctoritate, et sine domini voluntate, propter necessitatem gravem; ergo idem est in præsentem, supposita illa sententia.

18. *In gravi necessitate non teneri quempiam ad decimas est probabile.* — At vero quia illa sententia incerta est, et contraria est probabilis, ideo non videtur improbabile, quod excusetur a culpa, qui propter solam necessitatem gravem decimam non solvit. Quia illa revera indiget ad sustentationem suam et familiæ suæ: hæc enim necessitas gravis reputatur. Neque tunc facit injustitiam propter vitandam inopiam, sed ipsa inopia facit ut justitia tunc non obliget, quia hoc præceptum affirmativum est, et non obligat pro semper, sed cum certis circumstantiis; et ita etiam licet decima per se debeatur, pro tunc tamen non urget ejus debitum. Imo licet dicatur decimam esse sub dominio Ecclesiæ, antequam tradatur, dici posset obligationem ad tradendam illam etiam postulare circumstantias suas, et posse prorogari propter necessitatem. Sicut qui possidet rem

alienam, et non potest reddere statim sine magna jactura personæ vel status, potest differre. Maxime vero potest hæc opinio locum habere, quando pauper certus est de sua necessitate, et timet probabiliter non esse subveniendum illi, nec remittendam decimam, etiamsi necessitatem suam ostendat et comprobet. In hoc vero casu, sive mala, sive bona conscientia, decima non solvatur propter paupertatem, restituenda integre erit postea, si ad pinguiorem fortunam deveniat; et hoc ad minimum probant fundamenta contrariæ sententiæ.

CAPUT XVII.

AN CLERICI ET ECCLESIASTICI OMNES AD DECIMAS SOLVENDAS TENEANTUR.

1. Hæc quæstio petitur in secunda parte prioris difficultatis in præcedenti capite propositæ, quam hic separatim proponimus, quia largiorem disputationem requirit. Et ratio dubitandi pro utraque parte oritur ex cap. 2 de Decimis. Nam in priori ejus parte, dicitur *novum esse, ut clerici a clericis decimas exigant*: appellat autem *novum*, id est, insolitum, et præter jus, ut ex contextu constat, et ita sentit ibi Glossa ultima, in fine. Contrarium vero suaderi potest ex eodem textu in fine, ubi quasi comprobando regulam contrariam, ait clericos, qui a clericis spiritualia recipiunt, debere illis decimas persolvere. D. Thomas ergo, dicta quæstione octogesima septima, articulo quarto, clericos sub duplici ratione considerari posse dicit, scilicet, vel quatenus clerici sunt et ministri spiritualium, vel quatenus fideles sunt, et a sacerdotibus possunt spiritualia recipere. Priori modo ait non teneri clericos ad decimas solvendas, sed potius ad illos sub ea ratione spectatos pertinere decimas recipere; posteriori autem modo ait, ex vi juris teneri ad solvendas decimas, quia sic sub dicta regula includuntur, et nullo jure eximuntur. Et hanc doctrinam communiter recipiunt ibi Sot., Aragon., Valent. et alii, et communiter Canonistæ (licet sub diversis terminis), in dicto cap. 2; et Summistæ in verb. *Decima*; Covar., lib. 4 Var., c. 17, n. 8; Gutierrez, dicto cap. 21, n. 52, qui alios referunt.

2. *Clericos non teneri ad decimas prædiales de redditibus Ecclesiæ.* — Atque ex hac distinctione et doctrina inferunt primo, clericum non teneriolvere decimas prædiales ex redditibus Ecclesiæ, quos recipit ratione beneficii

vel spiritualis ministerii, ex decimis fidelium, vel ex prædiis Ecclesiæ, quæ aliquo titulo ecclesiastico possidet. Ita sumitur ex D. Thoma supra, et docet expresse Alens., 3 p., q. 51, memb. 7. art. 2, et alii Theologi, et Summistæ supra relati; idemque sentiunt Canonistæ, cum Gloss. ult., in dicto c. secundo; et Abbas ibi, numero quarto. Et sumitur ex textu illo in principio, ubi in hoc comparat sacerdotes Levitis, qui non tenebantur solvere decimas, quia non habebant propria bona, sed tantum decimalia; ergo simpliciter clerici ex his saltem bonis non solvunt decimas. Præterea probatur ex dicto principio, quia hi fructus competunt clerico, ut clericus est, et minister Ecclesiæ; si ergo ex illis solveret decimas, jam solveret ut clericus, contra dictum cap. 2 de Decimis, et contra rationem supra insinuatam, quod talia bona potius debentur ipsi clerico, ut talis est, ratione sui muneris; ergo repugnat, ex illis ut decimas debeat. Alias sibi ipsi illas deberet, quod moraliter esse non potest; quia justitia et obligatio, seu debitum proprium est ad alterum, et ideo nemo potest sibi solvere tributum, et similia; et in univsum interdantem et accipientem debet esse distinctio, ut dicitur in capite ultim. de Institut. Circa hanc vero rationem occurrit difficultas, quam infra tractabo.

3. *Clericos teneri ad decimas prædiales ex prædiis alio titulo possessis.* — Secundo inferunt, clericos teneri ad solvendas decimas prædiales, ex prædiis quæ temporali seu sæculari titulo possident, ut ex bonis patrimonialibus, aut alio simili titulo acquisitis. Ita divus Thomas, Alens., Sot., et alii Theologi; et Sylvest., Angel., ac Summistæ; Covar., Gutierrez, et alii Canonistæ, quos referunt cum Glossa in dicto capite 2. Ex quo textu in ultima parte illius etiam hæc pars probatur; ibi enim asseritur, clericos posse esse obnoxios decimis solvendis aliis, a quibus sacramenta recipiunt; ergo maxime ex his bonis temporalibus, cum ex spiritualibus illas non debeant, ut dictum est. Confirmatur, quia respectu talium honorum, per accidens est quod talis persona sit clericus, aut beneficiatus; ergo habet illa non ut clericus, sed ut civis; ergo ut sic non est exemptus a solutione decimarum ex talibus bonis; et aliunde est fidelis baptizatus, et ab alio potest recipere sacramenta; ergo comprehenditur quoad hæc bona sub generali regula eorum, qui ad decimas solvendas tenentur.

Idem cum proportione de decimis persona-

libus dicendum. — Tertio inferunt idem esse de personalibus statuendum cum proportione; nam persona clerici potest aliqua lucrari, ut clericus, id est, titulo et actione spirituali, sicut comparat stipendium seu eleemosynam pro missa vel anniversario, etc. Aliqua vero lucratur ut artifex, vel corporaliter laborans. De priori ergo lucro non debet clericus personales decimas, quia nullas decimas debet ut clericus; illi autem proventus ad illum pertinent ut clericum; et ita tenet Covar., dicto capite 17, n. 8, verb. *Primum*; imo ibi absolute sentit, esse probabilius clericos jure communi esse exemptos a personalibus decimis, quam sententiam dicit esse communem. Sed intelligenda videtur de his decimis ex lucris spiritualibus; nam de aliis temporalibus consequenter dicendum videtur, clericos non esse exemptos, ex vi juris communis, a decimis personalibus ex talibus bonis, propter contrariam rationem, quæ eundem locum habet in his decimis personalibus, quem in prædialibus ex patrimonio. Nec est textus in jure, unde talis exemptio colligi possit; et ita sentit aperte Sylvest., verb. *Decima*, n. 13; excipit tamen clericos communiter viventes; sed hoc spectat ad tertiam partem regulæ.

4. *Due difficultates contra doctrinam traditam proponuntur.* — Duæ vero difficultates circa hanc doctrinam occurrunt. Una est circa fundamentum quod in hac doctrina supponitur, alia circa consequentiam doctrinæ. Supponitur enim in hac doctrina, clericos esse debitores decimarum, saltem ut sacramenta ab aliis clericis recipiunt; declaratur autem hoc debitum posse cadere in bonis laicis, non in clericalibus. Circa primum igitur est difficultas, quia sequitur primo, etiam Summum Pontificem posse esse obnoxios decimis solvendis, saltem ex laicis bonis, si illa habeat. Consequens est falsum; ergo. Sequela patet, quia etiam ipse recipit sacramenta vel confessionis, dum est sanus, vel extremæ unctionis, et communionis, quando est æger; imo et ordinem et consecrationem recipere potest jam electus Pontifex; quin etiam confirmationem; si enim contingat nondum confirmatum eligi, verus erit pontifex, et confirmatione indigebit; ergo, ut homo fidelis est, indiget aliquo veluti spirituali ministro, qui ei necessaria vel utilia sacramenta ministret, et pro illo offerat, vel sacrum faciat, quando ipse non potest; ergo ut sic poterit esse obnoxios decimis solvendis. Falsitas autem consequentis patet, quia repugnat principem supremum solvere

tributum: cui enim solveret? certe non superiori, illum enim non habet; neque Ecclesiæ, nam etiam est supra totam illam; nec sibiipsi, quia hoc repugnat, ut supra dixi: sed decima est veluti quoddam tributum quod Ecclesiæ solvitur; ergo Pontifex non est illi subjectus. Secundo, sequitur clericos posse esse debitores decimarum, etiam ut clerici sunt, quod est contra dicta. Sequela patet, quia ut clerici sunt, spiritualiter pascuntur ab aliis clericis, quod in omnibus inferioribus Summo Pontifice videre licet. Nam imprimis omnes clerici ab Episcopis ordinantur; ergo sacramenta recipiunt ab illis, etiam ut clerici sunt. Deinde inferiores omnes reguntur spiritualiter a superioribus, ut sacerdotes simplices a parochis, hi ab Episcopis, et omnes a Pontifice: regimen autem illud spirituale est, et cadit in clericos formaliter, ut clerici sunt, sic enim subjiciuntur ecclesiasticæ potestati et regimini; ergo ratione illius debent decimas, etiam ut sunt clerici. Et confirmatur primo, nam omnes subditi in aliquo ordine debent recognitionem aliquam superiori ejusdem ordinis; ergo omnes clerici inferiores in ordine clericatus eandem recognitionem debent superiori, cui ut tales subordinantur: illam autem recognitio fit optime per solutionem decimarum; ergo. Confirmatur, quia hoc modo Levitæ in veteri lege ex decimis solvebant decimas summo sacerdoti.

5. *Secunda difficultas.* — Atque hinc oritur secunda difficultas circa consecutionem doctrinæ. Nam si clerici possunt esse debitores decimarum, profecto non minus ex spiritualibus redditibus, quam ex temporalibus possunt illas debere: primo quidem, quia possunt illas debere ut clerici, sicut ostensum est, et possunt illud debitum solvere ex fructibus beneficiorum. Respondent aliqui non posse, quia non faciunt illos fructus suos, sed solum eis dantur, ut ex eis sumant necessaria, et reliqua dent pauperibus. Et hoc titulo illos eximunt Innocentius et Abbas, cap. 2 de Decimis; sed illud impugnant ibi Anton., et Anchar., et ex contrario fundamento fatentur teneri clericos ad decimas solvendas ex illis fructibus tanquam ex lucro personali; quia revera faciunt illos suos. Ego addo, licet non facerent illos suos, fundamentum videri invalidum, quia inter necessarios usus suos unus est, solvere decimas servientibus, et ministrantibus sibi; ergo hoc titulo debent solvere decimas ante omnes eleemosynas. Secundo, quia si clericus debet decimas, ideo est quia

recipit ab alio spiritualia, et ideo debet illi temporalia ministrare; ergo undecumque illa habeat, tenetur ex illis huic debito satisfacere, sive illa temporalia acquisita sint titulo spirituali, sive temporali; hoc enim valde accidentarium videtur ad rationem illius debiti, et ad solutionem ejus. Nam si clericus debeat famulo stipendium, et non habeat unde solvat, nisi ex fructibus sui beneficii, certe ex illis tenetur solvere; et si unus clericus alteri promittat justa stipendia centum missarum, tenetur illa solvere ex quibuscumque bonis, titulo etiam spirituali acquisitis; ergo simplex clericus, verbi gratia, debet suo parochio decimas, quia revera est parochianus ejus, et profecto tenebitur illas solvere ex quibuscumque fructibus aut lucris, etiam ecclesiastico titulo acquisitis.

6. Unde apparent valde infirmæ rationes adductæ pro dicto primo, quia licet clericus solvat decimas ex fructibus ecclesiasticis sibi alias competentibus, si illas tantum solvat quatenus fruitur opera et ministerio parochi communi aliis fidelibus laicis, semper solvet illas, non ut clericus, sed ut unus ex fidelibus subditis. Quia hæc formalitas (ut sic dicam) non est attendenda ex titulo quo acquiruntur bona, ex quibus solvuntur decimæ, sed ex titulo propter quem decima solvitur: quia hæc est ratio solvendi, non alia, et per illam reduplicationem ratio solvendi significatur. Sicut, licet mercator solvat decimas ex lucro suæ negotiationis, et agricola ex fructibus sui agri, et venator ex præda, et sic de aliis, omnes solvunt sub eadem ratione fidelis subditi, quia hoc titulo debent, non sub ratione venatoris, aut mercatoris, etc., quia hoc materiale est ad rationem debendi decimam. Unde a contrario si clericus debeat decimam, non solum quia recipit sacramenta modo communi aliis fidelibus, sed etiam quia speciali modo vel sacramenta, vel alia spiritualia ministeria recipit ab alio, cui subjicitur, profecto dicendus est debere decimas ut clericus, et ut talis solveat, etiamsi ex patrimonialibus seu laicalibus bonis illas solvat. Videtur ergo illa distinctio sine fundamento conficta, sed potius esse universaliter dicendum, clericos, et communi ratione et titulo aliorum fidelium, et speciali ac proprio clericorum recipientium ab aliis spiritualia, vel communia, vel propria, modo explicato, esse posse debitores decimarum. Et quando tales sunt, illas debere tam ex personalibus, quam ex prædialibus, undecumque illa comparent, attento naturali jure ut de-

terminato per ecclesiasticum, si aliunde non eximantur.

7. *Augetur difficultas.* — Accedit tandem quod illa distinctio videtur inventa ad conciliandas duas partes illius capituli secundi de decimis. Nam in priori dicitur esse novum, et improbat quod clerici a clericis exigant decimas; in posteriori vero subjungitur illos clericos, qui ab aliis clericis sacramenta recipiunt, debere illis solvere decimas. At utrumque potest universaliter et simpliciter intelligi, si prior pars intelligatur de clericis, ut ministrant active spiritualia; posterior vero de clericis, ut recipiunt illa. Nam in priori modo non respiciunt alios clericos ut superiores vel pastores, sed ad summum ut cooperatores vel coadjutores; et ut sic non possunt esse debitorum decimarum, sed potius eis debetur pars decimarum. At posteriori modo respiciunt alios clericos ut pastores suos, et sic merito possunt illis debere decimas, et in hoc sensu admitti poterit distinctio de clerico, ut clericus est, vel ut fidelis recipiens, id est, ut active vel passive comparatur ad spiritualia ministeria. Quamvis in secundo membro possit habere locum eadem distinctio in alio sensu; nam in ipsamet receptione sacramentorum ab alio, interdum se habet clericus generali modo laicorum, interdum vero speciali, et ut clericus; quomodo antiqui canones distinguunt interdum communionem laicam a clericali, et præcipiunt aliquando clericum non communicare ut clericum, sed ut laicum. Igitur, ut clericus dicatur solvere decimas ut clericus, non satis est quod solvat illas ex prædiis ecclesiasticis, si alioquin debet illas, quia communi modo aliorum fidelium sacramenta recipit. Et in hoc videtur D. Thomas, in dict. artic. 4, quamdam æquivocationem committere; prius enim explicat distinctionem illam clerici, ut clericus, et ut fidelis, per respectum activum vel passivum ad ministerium sacramentorum; postea vero explicat clericum non debere decimas ut clericum, id est *in quantum habet ecclesiasticam possessionem*. Hoc enim longe diversum est: nam, licet verum sit clericum non debere decimas, in quantum habet talem possessionem, id est, licet non inde nascatur ratio obligationis, potest nihilominus debere decimas ex illis, ratione ministerii passivi sacramentorum, et tunc revera non debet illas ut clericus, ut explicatum est. Distinctio ergo illa de decimis solvendis ex proventibus temporalibus vel ecclesiasticis, neque necessaria est ad intelligentiam

illius capituli secundi, nec veram doctrinam continere videtur.

8. *An Pontifex summus ad decimas teneatur.* — *Resolutio quæstionis.* — Hæc difficultates postulant ut doctrinam illam magis in particulari explicemus, et ad omnes ordines seu gradus clericorum illam applicemus. In prima ergo difficultate, petitur an Summus Pontifex teneatur aliquo titulo, vel ex aliquibus bonis solvere decimas. In qua re, aliqui canonistæ sentiunt Papam teneri ad decimarum solutionem. Ita Rebuffus, dicta q. 5, num. 26, cum Andrea Hisp., sua regula 10, q. 11, qui addunt rationem; quia etiam Papa tenetur Deo recognitionem facere, quia omnes sumus de populo ejus, et oves pascuæ ejus, et nihil habemus quod ab eo non possideamus. Confirmari potest, quia Episcopus in sua Ecclesia, et parochus in sua tenetur solvere decimas; ergo Pontifex in sua, vel in quacumque possessionem habuerit. Dicendum vero est, præceptum decimarum, proprie et per se non obligare Pontificem ratione suæ personæ, interdum vero posse obligare ad aliquam decimam ratione possessionis et debiti realis. Ad intelligendam utramque partem, suppono, quod in præcedenti puncto tetigi, decimam duplici titulo deberi, scilicet, vel ratione personæ, vel ratione prædii. Quæ distinctio tangitur in c. *Tua nobis*, de Decimis, circa finem, eamque intelligo, non juxta distinctionem decimarum, in personales et prædiales, sed juxta distinctionem debiti in personale, et reale: interdum enim debitum oritur ex actione vel passione ipsius personæ, interdum vero ex re accepta vel possessa, quia secum affert onus illud. Et hoc modo dicebamus in puncto præcedenti, præceptum decimarum directe et per se respicere ipsos fideles, et ipsos obligare; interdum vero onus solvendi aliquam decimam advenire cum re ipsa habente tale onus, et sic posse transire hoc debitum etiam ad infideles. Ad eum ergo modum nunc loquimur de Pontifice, quia ratione suæ personæ non obligatur hoc præcepto; potest autem obligari ad aliquam decimam ratione rei.

9. *Rationes in contrarium solvuntur.* — Probatur prima pars: primo ratione facta, proponendo priorem difficultatem. Secundo, quia clericus, ut clericus, vel non debent decimas, vel non nisi superioribus, ut infra dicam; Pontifex autem non habet superiorem; ergo ut clericus et Pontifex non debet decimas; nec etiam ut fidelis, quia etiam non habet pastorem cui in perceptione sacramentorum ex offi-

cio subdatur, quod necessarium est ad personale debitum decimarum, ut in regula declaravi; ergo nullo modo habet hoc debitum per se, et ut personale. Unde ratio in contrarium, quam tangit Rebuffus de recognitione ad Deum, parvi momenti est, quia non est hæc propria et per se ratio institutionis decimarum, sed sustentatio ministrorum, et sunt multi alii modi, quibus Pontifex profiteatur recognitionem ad Deum. Nec etiam obstat ratio illa, quod Pontifex recipit aliqua sacramenta, et habere debet confessorem, vel ministrum ad hoc deputatum: quia hinc ad summum sequitur debere huic ministro sustentationem; eam vero præstare illi potest, non solvendo decimam, sed vel aliquod ei stipendium præstando, vel ex decimis aliorum fidelium partem aliquam illi applicando: eo vel maxime quod ille confessor Pontificis non est proprie ordinarius pastor ejus, sed commissarius ab ipso electus, et tanquam vicarius, et minister ab ipso constitutus. Unde sicut alios officiales suos alit Pontifex, non solvendo illis decimas, sed applicando eis partem, vel decimarum quas universi fideles solvunt, vel aliorum ecclesiasticorum reddituum, vel certum stipendium, ita et hunc alere potest. Ipsi enim Pontifici ex vi sui muneris debitum est ex redditibus ecclesiasticis, totum id, quod ad sui, suæque familiæ, et omnium officialium suorum sustentationem necessarium fuerit, ut statim explicabimus. Non reperitur ergo in Pontifice proprium fundamentum decimarum, quantum ad debitum personale earum, ideoque nec debitum ipsum inveniri potest. Denique hoc modo habet etiam vim alia ratio, scilicet, quod præceptum solvendi decimas non obligat Pontificem, quatenus naturale est, quia ut sic obligat ad sustentationem ministrorum, de qua jam dictum est. Nec etiam ut ecclesiasticum, quia ut sic Papa est supra canones. Et licet obligetur legibus ecclesiasticis quoad vim directivam, illud procedit, quando lex respicit rationem universalem, et honestatem communem principi et subditis; non est autem hujusmodi hoc præceptum decimarum, sed directe respicit fideles aliquo modo subditos in spiritualibus, ut dictum est, et amplius jam exponetur. Et hanc partem sequitur Abulensis, Matth. 23, q. 193, infra.

10. *Aliera pars de debito reali confirmatur.* — Alteram partem de debito reali non videtur admittit Abulensis: est tamen vera, et fortasse intenta a Canonistis supra citatis, et illa ad summum suadet ex proportionem ad Epis-

copos vel parochos. Et breviter declaratur, quia post parochiarum, vel diocesium divisionem, prædia unicuique Ecclesiæ assignata habent annexum, tanquam onus reale, debitum decimarum, respectu talis vel talis Ecclesiæ, ut nunc supponimus, et cap. 21, ex professo, ostendemus. Ergo si Pontifex quocumque temporali titulo acquirat, vel possideat possessiones illas ut proprias, acquirat illas cum suo onere; ergo tenetur ex illis solvere decimas illis Ecclesiis quibus antea debebantur, quia res transit cum onere suo. Et licet Summus Pontifex sit supremus dispensator decimarum, et jurium earum, non est tamen dominus, et ideo non potest arbitrio suo illas usurpare. Quapropter si Cardinalis, antequam eligeretur in Pontificem, haberet prædia patrimonialia, vel alio modo propria, ratione quorum deberet alicui Ecclesiæ decimas, easdem ex eisdem, eidemque Ecclesiæ debet postea, etiam electus Pontifex; eademque ratio est, licet jam factus Pontifex talem possessionem acquirat. Quod si fortasse uti velit potestate pontificia secum ipse dispensando, et se eximendo ab illarum solutione, oportet ut ex rationabili causa id faciat, quomodo posset sibi applicare decimas alicui Ecclesiæ debitas ex aliis prædiis; et ideo hæc potestas non impedit quominus simpliciter, et ex vi justitiæ, decimæ talium prædiorum solvendæ sint Ecclesiæ, etiamsi dominum prædiorum ad Pontificem transeat titulo temporali. Quod semper addo, quia si prædia pertineant ad Pontificem, ut Pontifex est, quia scilicet sunt de patrimonio Petri, sic constat non posse ex eis debere decimas, quia sibi ipsi illas deberet, et quia non sola decima, sed simpliciter omnes fructus talium prædiorum ad ipsum pertinent. An vero teneatur ex eis quotam aliquam partem vel pauperibus, vel fabricæ applicare, alia quæstio est, quæ ad debitum decimarum non pertinet. Et hæc satis sunt de Pontifice, per quæ prima pars primæ difficultatis satis expedita est.

11. *Episcopus teneri ad decimas debito reali, non vero personali.* — In secunda, de Episcopis et prælatis petitur an teneantur ad decimas; et, omissis opinionibus, dicendum est non teneri ad solvendas decimas debito personali, attento jure ecclesiastico; posse tamen teneri debito reali quoad aliquas prædiales decimas, non vero quoad personales, etiam temporali titulo acquisitas. Probatur prima pars, quia Episcopi non tenentur solvere decimas parochis, aut Summo Pontifici, nec aliis Episcopis, vel Archiepiscopis, nec clericis sibi